

Секція: Економічні науки

Гурочкіна Вікторія Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємства

Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

Сокур Марина Борисівна

здобувач PhD кафедри економіки підприємства

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

ЕКО-ІННОВАЦІЇ В ЕМЕРДЖЕНТНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Останні роки концепція «зеленої» економіки в контексті забезпечення сталого розвитку України набуває особливо важливого значення, оскільки саме в рамках реалізації даної концепції вбачаються ключові перспективи та можливості досягнення високого рівня добробуту громадян з одночасним збереженням навколишнього природного середовища для прийдешніх поколінь. Процеси формування системи управління еко-інноваціями та еко-інноваційними проєктами розвитку перебувають лише на початковому етапі свого розвитку та характеризуються реформованістю й вкрай обмеженими ресурсами. Водночас, значний перелік доступних фінансових інструментів, що можуть бути використані для залучення інвестицій в еко-інноваційні проєкти розвитку національної економіки та її регіонів потребують практичного випробовування та діагностики впливу факторів на підвищення ресурсно-фінансового потенціалу країни.

У 2009 році ОЕСР визначила еко-інновації як «впровадження нових або значно вдосконалених продуктів (товарів чи послуг), процесів, методів маркетингу, організаційних структур та організаційних домовленостей, які,

з намірами чи без них, призводять до поліпшення довкілля порівняно з відповідними альтернативи» [1]. Еко-інновації є ключовим елементом інновацій, що відкривають нові можливості досягнення сталої економічної діяльності, що чотири сфери діяльності: економіку, довкілля, суспільство та політику. За допомогою еко-інновацій досягається зниження витрат матеріалів та енергії, виникають нові продукти, нові послуги, нові ринки, а також нові бізнес-моделі, в контексті впливу на довкілля здійснюється стале управління природними ресурсами, нівелюються кліматичні зміни та поліпшуються біорізноманіття екосистеми [2, с. 212]. Враховуючи дану інтерпретацію поняття та вплив еко-інновації на розвиток економічної системи, слід зазначити, що вона є інструментом досягнення системних емерджентних ефектів.

Воронков О. О., Дяченко К. С., вважають, що емерджентні властивості ілюструються ефектом корпоративного великого виробництва, агломерації, глобалізації, соціальних наслідків урбанізації тощо. Емерджентність проявляється у взаємозв'язку з категоріями: «регіональна економіка», «регіональний ринок будівельних послуг», «населення», «екологічна безпека» [3, с. 121]. А Фалович В. А. виділяє особливості емерджентного потенціалу в екологічному мисленні, що передбачає створення нових екологічно чистих продуктів [7, с. 365–366]. Емерджентний стан системи оцінюється як сукупність властивостей, якими вона може володіти тільки за умови інтеграції визначених компонентів та їх взаємодії між собою. Характерною особливістю цієї системи є активність її елементів (фінансова, інноваційна, інтеграційна, соціальна, екологічна тощо) [5, с. 18]. Розглянувши особливості створення еко-інновацій в умовах емерджентної економіки, слід виділити дві їх форми: технологічну та нетехнологічну. Технологічна форма еко-інновацій націлена на зменшення впливу на навколишнє середовище та покращення опору до тиску навколишнього середовища. Нетехнологічна або процесна форма еко-інновацій набуває

вигляду системи сталого управління шляхом використання більш ефективного та відповідального використання природних ресурсів. Такі напрями еко-інновацій сприяють досягненню екологічної ефективності економічної системи та створюють ефект екологізації промислової діяльності підприємств.

У 2018 році інноваційна діяльність на промислових підприємствах здійснюється екстенсивними темпами, так як частка кількості підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), в загальній кількості промислових підприємств склала 15,6 %, а частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств склала всього 0,8 % [4, с. 56]. Найбільше відходів у промисловості України утворюється у добувній промисловості та розробленні кар'єрів, що утворюються під час проведення розкривних робіт у процесі створення шахт (копалень) та кар'єрів; у відходах збагачення вугілля, переробленого на збагачувальних та брикетних фабриках [5, с. 140].

Саме це актуалізує впровадження еко-інновацій у промисловості для цілей досягнення емерджентних ефектів в економічній системі. Тому у промисловості доцільне використання процесних еко-інновацій.

До процесних еко-інновацій можна віднести такі процеси: розроблення, створення й упровадження нових технологічних процесів і циклів розроблення функціональних ланок із видобутку ресурсів, їхнього перероблення, використання відходів і відтворення цих ресурсів; використання ресурсозберігальної техніки та біотехнології; освоєння нових територій для досягнення екологічної безпеки населення й виробництва; розроблення та випуск нових екологічно чистих продуктів; формування нового еко-мислення суспільства [6, с. 212]. В Україні найбільш розповсюдженими еко-інноваціями є екологічно чисті батарейки, що заряджаються за 5 секунд, новий екологічний матеріал для посипання

вулиць під час ожеледиці, матеріал для обігрівачів, які гріють не повітря, а об’єкти в приміщенні, очищення води за допомогою мікробів, переробка органічного сміття за допомогою світла.

Отже, реалізація еко-інновації є драйвером досягнення системних емерджентних ефектів та створюють підґрунтя для екологізації промисловості країни. Еко-інновації в емерджентній економіці націлені на досягнення нових властивостей системи, що забезпечують екологічну безпеку особистості, підприємства та суспільства. З метою активізації емерджентного потенціалу країни доцільним є популяризація та становлення екологічного мислення для розбудови системи екологізації країни в цілому.

Література

1. OECD (2009), *Eco-innovation in Industry: Enabling Green Growth*, OECD Innovation Strategy, Paris. Citat de CFE/SME (2011) 9 // FINAL Working Party on SMEs and Entrepreneurship (WPSMEE) – GREEN ENTREPRENEURSHIP, ECO-INNOVATION AND SMEs;
2. Gabriela B. A., Irina R. C. *Eco-Innovation and Service Activities in the Context of Sustainable Development in Romania* // *European Scientific Journal*, 2018. 14(1). DOI: [10.19044/esj.2018.v14n1p208](https://doi.org/10.19044/esj.2018.v14n1p208)
3. Воронков О. О., Дяченко К. С. Концептуальні засади дослідження економічної безпеки будівельних підприємств // *Вісник ЖДТУ*. 2017. №4 (82). С. 117–124. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2017-4\(82\)-117-124](https://doi.org/10.26642/jen-2017-4(82)-117-124)
4. Гурочкіна В.В. Будзинська М. С. Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств // *Науковий журнал «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування»*, 2020. Випуск № 5. С. 52-64. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.5.2020.52-64>

5. Гурочкіна В. В. Механізми розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці: монографія / В. В. Гурочкіна. Хмельницький: ХНУ, 2020. 336 с.
6. Обиход Г. О., Омельченко А. А., Бойко В. В. Екоінновації як основа екологізації економічного розвитку: проблематика та шляхи впровадження в західних регіонах України. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2015/3.pdf. (дата звернення: 15.1.2020).
7. Фалович В. А. Формування та розвиток комплексу емерджентних якостей в ланцюгу поставок на ринку товарів промислового призначення: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / Фалович В. А. Тернопіль: ТНТУ, 2018. 463 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/25976>